

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ
БИЛИМ БЕРҮҮНҮН САПАТЫН БААЛОО ЖАНА МААЛЫМАТ
ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫН УЛУТТУК БОРБОРУ

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНДАГЫ ОКУУЧУЛАРДЫН
ФУНКЦИОНАЛДЫК САБАТТУУЛУГУНУН АБАЛЫН
АНЫКТОО МОНИТОРИНГИ**

6-КЛАСС

Б ВАРИАНТЫ

Областы, шаары, району _____

Мектеп _____

Мектептин коду: (администратор

--	--

толтурат)

Окуучунун аты-жөнү _____

Окуучунун идентификациялык
номери: (администратор толтурат)

--	--

МАТЕМАТИКА

1-бөлүм 4 суроодон турат

СУРОО 1. Теңдемени чыгаргыла: $-2x+5=2$

- (А) -3,5
- (Б) 3,5
- (В) 1,5
- (Г) -1,5

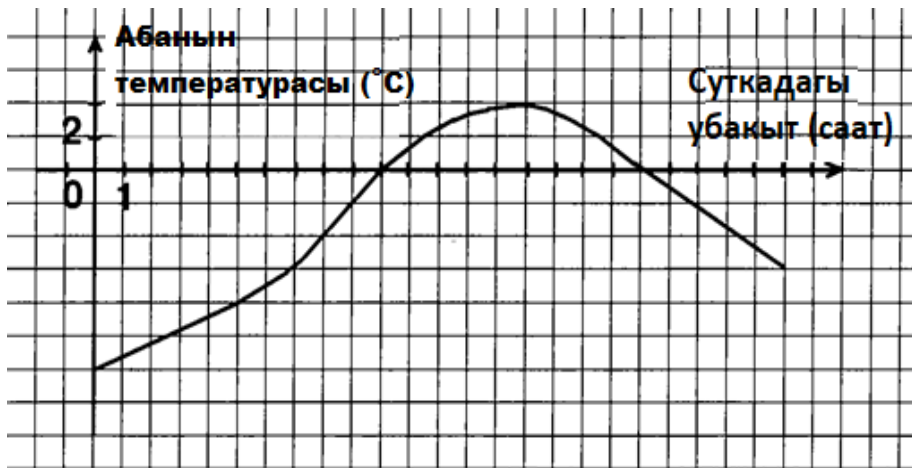
СУРОО 2. Канат мугалим берген бардык тапшырманын $\frac{4}{7}$ үн түзгөн 28 маселе чыгарды. Мугалим Канатка канча тапшырма берген?

- (А) 16
- (Б) 49
- (В) $\frac{1}{16}$
- (Г) $\frac{1}{49}$

СУРОО 3. x тин кандай маанисинде пропорция $\frac{x+1}{6} = \frac{2}{3}$ туура?

- (А) $3\frac{2}{3}$
- (Б) 11
- (В) 3
- (Г) 8

СУРОО 4. Сүрөттө бир сутка ичинде абанын температурасынын өзгөрүүсү көрсөтүлгөн.

СУРОО 4.1. Сутканын кайсы убакытында температура эң жогору болгон? Графикти пайдаланып, тапкыла.

- (А) 0 с.
- (Б) 14 с.
- (В) 10 с. и 19 с.
- (Г) 15 с.

СУРОО 4.2. Саат 5 те температура кандай болгон? Графикти пайдаланып, тапкыла.

- (А) -4°
- (Б) -3°
- (В) -6°
- (Г) -8°

2-бөлүм 3 тапшырмадан турат

БАЛДАР БӨЛМӨСҮНӨ КИЛЕМ

«Балдар бөлмөсүнө килем» текстин окугула. Суроолорго жооп бергиле.

Алтынчы класста окуган Алинанын үй-бүлөөсү жаңы батирге көчүп келди. Үй-бүлөөлүк кеңеште алар Алинанын инисинин бөлмөсүнүн ортосуна ойноо үчүн килем салынышы керек экендигин чечишти.

Тапшырма 1 / 2

Алинага бул килемдин өлчөмү кандай болушу керек экендигин аныктоону тапшырышты. Ал дубалдардын жанында эмеректерди жайгаштыруу үчүн орун таштады да бөлмөнүн ортосундагы тик бурчтуу аянтчаны өлчөдү. Өлчөөнүн жыйынтыгы: туурасы – 2,5 м, узундугу – 3,5 м.

Эгерде килем бардык аянтчаны ээлесе, килемдин болжолдуу аянты канча болот?

Жообуңарды сан түрүндө жазгыла. Жоопту бүтүн санга чейин тегеректегиле жана квадрат метр бирдигинде жазгыла.

Тапшырма 2 / 2

Ишемби күнү Алинанын үй-бүлөөсү «Килем Пол» дүкөнүнө барды. Ал жакта ар кандай түрдүү килемдер бар экен. Өз ара талкуулагандан кийин үй-бүлөө «Шайыр балдар» деп аталган килемди сатып алууну чечти.

Эң алгач, үй-бүлөө таблицага көңүл бурду. Анда «Шайыр балдар» килеминин сатылып жаткан варианттарынын көлөмдөрү жана баасы көрсөтүлгөн.

«Шайыр балдар» килеми

Килемдин варианттарынын номери	Көлөмү	Баасы (сом менен)
1	240 x 340	59990
2	200 x 290	29990
3	190 x 230	19900
4	180 x 220	7900

Көңүл бургула. Килемди жеткирип берүү акысы таблицада көрсөтүлгөн баанын 5 % түзөт.

Силер кандай ойлойсунар, эгерде бөлмөнүн ортосундагы аянтчанын көлөмү 2,5 x 3,5 м болсо жана бизге эң чоң ылайыктуу өлчөмдөгү килем керек болсо, үй-бүлөө сатылып жаткан «Шайыр балдар» килеминин кайсы варианттын тандоо керек?

Андан тышкары, килемди жеткирип берүү кызматы менен бирге сатып алууга 25000 сом сакталып коюлганын эске алуу керек.

Килемдин номерин белгилегиле.

- (А) 1
- (Б) 2
- (В) 3
- (Г) 4

Жообуңарды түшүндүрүп жазгыла.

Тапшырма 3 / 2

Бул күнү дүкөндө баасы 15 миң сомдон ашкан килемдердин баардыгына уйгө жеткирүү кызматы кошулган шартта 10% арзандатуу сунушталып жаткан экен. Арзандатуу килемди жеткирүү кызматы кошулган акыркы баасына эсептелет.

Эгерде үй-бүлөө баасы 19900 сом турган килем алууну чечсе, анда алар канча акча үнөмдөп калышат?

Жообуңарды сан түрүндө жазгыла. Жоопту бүтүн санга чейин тегеректегиле.

ОКУУ ЖАНА ТҮШҮНҮҮ

1-бөлүм 6 тапшырмадан турат

«Немис тили сабагында» текстин окуп чыккыла. Суроолорго жооп бергиле.

НЕМИС ТИЛИ САБАГЫНДА

Павлик абийир менен келишим кылуу дегенди түшүнчү эмес, бул жерде ал ырайымсыз боло калчу. Жумшак, ыкка тез келчү Павлик кандай элдешпес боло аларын өзүмдүн жон терим менен сезгенimde, биз он төрт жашта болчубуз.

Немис тили сабагында өзүмдү ханзаададай сезчүмүн. Елена Францевна менден сабактарды сурачу эмес. Биз аны менен ансыз деле немисче сүйлөшчүбүз, башка дагы эмне керек? Капыстан эч кандай себепсиз мени доскага чакырды. Ага чейин эле бир нече күн сабактан калып, үй тапшырмасы тууралуу эч кандай түшүнүгүм жок болчу. Мен кайсы бир этишти жактап, окуу китебинен текстти окуп, мазмунун кайра айтып бердим.

- Абдан жакшы, - Елена Францевна кууш, кубарган эриндерин кысып койду. Эми ырды.

- Кайсы ыр?

- Кайсы ыр берилген болсо, ошону! — деди ал ар бир сөзүн таптап тоң үн менен.

- Мен мектепке келген эмесмин да! Мен ооруп калгам.

Ал мага эмне кыла алмак? “Канааттандырарлык эмес” коёбу? Балким, ким билет? Анан ушул жерден мен бул кырдаалдан чыгуунун башка жолун таптым. Мен үй тапшырмаларын Павликтен сурагам, бирок ал ыр жөнүндө бир ооз сөз айткан эмес. Балким, унутуп калган. Мен Елена Францевнага бир аз жылмайып так ушинтип айттым, аны дагы окуяга тамаша менен мамиле кылууга үндөй.

- Тур! – деп буюрду ал Павликке. – Бул чынбы?

Ал унчукпай башын салып калды. Ошол эле жерден мен бул жалган экенин дароо түшүндүм. Мен андан дал немис тили жөнүндө сураган эмесмин. Математика, орус тили, тарых, биология боюнча сурагам, бирок мен немис тилинен сабак даярдоону өзүмдүн кадыр-баркымдан төмөн эсептечүмүн!

Елена Францевна ачуусун Павликке бурду. Ал аны мунун баары ага эч тиешеси жоктой, эч кандай актанбастан, айтышпастан адатынча унчукпай укту.

Мына ошентип баары ойдогудай өтүп кетти. Жок, өткөн жок. Мен канааттанып, сүйүнүп ордума кайтсам, Павлик жок экен. Окуу китептери, дептерлери дайынсыз жок. Мен артымды карадым: ал өтмөктүн ары жагындагы бош партада, менин артымда отуруптур.

- Бул сен, эмне...

Ал жооп берген жок. Ага досу чыккынчылык кылды. Ал үчүн эч ойлонбостон от менен сууга кирип кете турган адамы жөн гана, көнүмүштөй, эл алдында каратып туруп бир тыйындык пайда үчүн чыккынчылык кылды.

Эч ким өзүнүн кемчилигин моюнга алгысы келбейт. Мен өзүмдү туура кылдым деп ынандыра баштадым. Кандай айлантпагын, ал баары бир, билбестен болсо да мени оңтойсуз абалга калтырды, андыктан мага өзүмдү коргоого туура келди. Андай болбогон нерсеге маани бергендин кереги барбы?.. Бирок менин ордумда Павлик болсо, мени атайт беле? Жок! Андан көрө өз тилин жутуп коймок. Анан күтүлбөгөн жерден бул сөздөр куру эмес экенин түшүндүм.

(Ю. Нагибиндики боюнча)

Тапшырма 1 / 1

Башкы каарманды Елена Францевнанын доскага чакырганы эмне үчүн таң калтырды?

Бир туура жоопту белгилегиле.

- (А) Анткени ал ханзаада болгон.
- (Б) Анткени, так ошол күнү ал сабакка даярданган эмес.
- (В) Анткени, ал башка окуучуларды сурагандай аны эч качан сурачу эмес.
- (Г) Себеби ага чейин эле бир нече күн сабак калтырган болчу.

Тапшырма 2 / 1

Текстте “Анан ушул жерден мен бул кырдаалдан чыгуунун башка жолун таптым” деген сүйлөм бар. Бул эмне экенин жазгыла.

Жообуңарды жазгыла.

Тапшырма 3 / 1

Кайсы сүйлөм окуянын каарманы Павликти атайын айыптагысы келбегенин далилдейт?

Бир туура жоопту белгилегиле.

- (А) Мен мектепке келген эмесмин да! Мен ооруп калгам.
- (Б) Мен өзүмдү туура кылдым деп ынандыра баштадым.
- (В) Мына ошентип баары ойдогудай өтүп кетти.
- (Г) Ошол эле жерден мен бул жалган экенин дароо түшүндүм.

Тапшырма 4 / 1

Кайсы сүйлөмдөр Павлик мугалимдин суроосуна эмне үчүн «унчукпай башын салып калганын» түшүндүрөт.

Бардык туура жоопторду белгилегиле.

- (А) Павлик абийир менен келишим кылуу дегенди түшүнчү эмес, бул жерде ал ырайымсыз боло калчу.
- (Б) Ал аны мунун баары ага эч тиешеси жоктой, эч кандай актанбастан, айтышпастан адатынча унчукпай укту.
- (В) Ал үчүн эч ойлонбостон от менен сууга кирип кете турган адамы жай гана, көнүмүштөй жана эл алдында каратып туруп бир тыйын пайда үчүн чыккынчылык кылды.
- (Г) Елена Францевнанын ачуусун Павликке бурду.
- (Д) Бирок менин ордумда Павлик болсо, мени атайт беле? Жок! Андан көрө өз тилин жутуп коймок.
- (Е) Мен үй тапшырмаларын Павликтен сурагам, бирок ал ыр жөнүндө бир ооз сөз айткан эмес.

Тапшырма 5 / 1

Болгон окуяга Павлик күнөөлүүбү? Текстке таянып өз пикириңизди тастыктагыла.

Жообуңарды жазгыла.

Тапшырма 6 / 1

Текстте бир нече туруктуу сөз айкашын (фразеологизмдер) бар. Ушундай эки сөз айкашын таап, жазгыла.

Жообуңарды жазгыла.

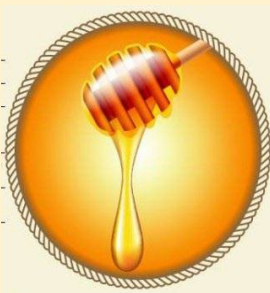

2-бөлүм 4 суроодон турат

Текстти окуп чыгып суроолорго жооп бергиле.

Табигый балды кантип айырмаласа болот!			
Аарынын эмгегибери же өнөр жай азыгыбы?			
Табигый бал		Жасалма бал	
☐ бал жыттанат (иван чайдыкынан башкасы)		☐ кычкыл жыт же такыр жыты жок	
☐ тамакты бир аз кычыштыруу сезимин пайда кылат		☐ тамакты кычыштырбайт	
☐ катмарланбайт		☐ катмарланат	
☐ табигый аралашмалары менен (чаңча, перга, мом микробөлүк-чөлөр, прополис)		☐ аралашмаларсыз	
☐ жылма текстура менен (манжалардын арасына сүрткөндө ал сиңип кетет)		☐ катуу текстура менен (кесектерди пайда кылат)	
☐ орточо коюу (акканда созулуп, нерсенин бетинде дөбк пайда кылат)		☐ суюк (нерсенин бетине дароо жайылып кетет)	
☐ көбүктөнбөйт	☐ көбүктөнүп турат		
ҮЙ ЛАБОРАТОРИЯСЫ			
<p>Пайда алуу үчүн өндүрүүчүлөр балды кант сиробу жана патока менен аралаштырып салышат. Коюу кылуу үчүн, ун, крахмал, бор, кум жана ал тургай, жыгач таарындыларын кошушат.</p>			
	Балга күйгүзүлгөн ширенкени жакындаткыла. Эгерде ал жогорку сапатта болсо, анда ал дароо эрип кетпейт жана чырылдабайт.		Бир кесим катыган нанды балга малып коюңуз. 8-10 мүнөттөн кийин, ал жумшарып кетпей катуу бойдон калууга тийиш.
	Балды сууга аралаштыргыла. Табигый балда чөкмө пайда болбойт. Эритмеге 2-3 тамчы йод тамызса, көк түскө боёлбойт.		Балды сууга эритип, 2-3 тамчы уксус эссенциясын тамызгыла. Эгерде эритме көбүктөнсө, анда алдыңардагы бал фальсификат.
	Балды кагазга сүйкөңүз. Балдын тегерегинде нымдуу тактар пайда болсо, анда ал аралаштырылган.		Дат баспай турган зымды ысытып, балга малып койгула. Жакшы бал кайра банкага тамчылабайт, металлда калат.

СУРОО 1. Сүйлөмдү толуктагыла: *Табигый бал манжалардын арасына сүрткөндө сиңип кетет, ал эми жасалма бал ...*

СУРОО 2. Балдын сапатын текшерүү үчүн балды сууга эритип, эритмеге эки тамчы йод кошуп коюшкан. Эритме көк болуп калган. Бал табигыйбы? *Жообун жазгыла.*

СУРОО 3. Эгерде балдын суудагы эритмесине уксус кошкондо, ал көбүктөнүп кетсе, анда алдыңыздагы бал *фальсификат*. Белгиленген сөздү синоним менен алмаштыргыла.

СУРОО 4. Инфографиканын (сүрөттүн) борбордук тегерегинен табигый балды көрүп турабызбы же жасалмасынбы, түшүндүргүлө. *Жообун жазгыла.*

ТАБИЯТ ТААНУУ

1-бөлүм 5 тапшырмадан турат

Тексттерди окугула. Тапшырмаларды аткаргыла.

ФРАНЦУЗ КОЗУ КАРЫНЫ

Текст 1

Кымбат апасы менен дүкөнгө барганда, жашылча саткан бөлүмдө шампиньондор сатылаарын көрчү. Ал ойлонуп калды: эмне үчүн дүкөндө ар түрдүү козу карындардын ичинен негизинен шампиньондорду сатышат. Ал “шампиньон” деген аталыш бизге француз тилинен келгенин билди. “Champignon» деген сөз” козу карын” деп которулат. Шампиньон-табыгый эмес чөйрөдө түшүм берген биринчи козу карындардан экен. Бүгүнкү күндө алар дүйнөдө кеңири таралган козу карындар, аларды күнөсканаларда, жөөктөрдө, жер төлөөлөрдө, сарайларда жасалма жол менен өстүрүүнү үйрөнүп алышты. Жаратылыш шартында шампиньондор бардык жерде өсүшөт: талааларда, көлөкө жерлерде, ал гана эмес жолдун боюнда да.

Тапшырма 1 / 1

Текстти окугула.

Эмне үчүн шампиньондор жасалма шарттарда өстүрүлүүчү эң кеңири таралган козу карындар болуп калышты?

Жооптун бир туура вариантын белгилегиле.

- (А) Шампиньондор желүүчү козу карындардын эң чоңу.
- (Б) Шампиньондор желүүчү козу карындардын эң даамдуусу.
- (В) Шампиньондордун жөнөкөй шарттарда өсүүсү.
- (Г) Шампиньондор козу карынчалардын жана споралардын бөлүнүшү менен көбөйүшөт.

Текст 2

Кымбат шампиньондордун азыктаныш өзгөчөлүктөрү менен кеңири таанышты, ошондой эле шампиньондорду жасалма шарттарда өстүрүү үчүн компост колдонулаарын билди. Компост - бул өсүмдүктөрдүн жана жаныбарлардын калдыктарынын ажырашынан пайда болгон органикалык жер семирткич. Компост өзүнүн курамында органикалык жана минералдык заттарды камтыйт.

Тапшырма 2 / 1

Эмне үчүн шампиньондорду өстүрүүдө компост колдонулат?

Жооптун **бир** туура вариантын белгилегиле.

- (А) Шампиньондор органикалык гана заттарга муктаж.
- (Б) Шампиньондор минералдык заттарга гана муктаж.
- (В) Шампиньондор органикалык жана минералдык заттарга муктаж.
- (Г) Шампиньондор керектүү органикалык заттарды өздөрү синтездейт.

Текст 3

Кымбат козу карындардын түзүлүшү менен таанышып, козу карындын негизги бөлүгү “мөмө дене” жана “козу карынчалар” (мицелий) деп аталаарын билди.

Ал шампиньонду жасалма чөйрөдө өстүрүү үчүн керектүү оптималдык шарттар көрсөтүлгөн таблица таап алды.

Өсүү мезгили	Компосттун температурасы, С ⁰	Абанын нымдуулугу %	Өстүрүүчү бөлмөнүн температурасы, С ⁰
Козу карынчалардын (мицелийдин) өрчүүсү (12-15күн)	24-27	90-95	-
Мөмө денесинин пайда болушу	17-19	80-90	14-18

Тапшырма 3 /1

Эмне үчүн таблицада козу карынчалардын өрчүү убагында өстүрүүчү жайдагы абанын температурасы көрсөтүлбөгөнүн түшүндүргүлө.

Жообуңарды жазгыла.

Текст 4

Кымбат шампиньондорду өстүрүү боюнча эксперимент жасоону чечти. Ал ата-энеси менен чогуу даяр козу карынчаларды (мицелий) жана компост алышты. Андан кийин эки окшош коробкаларды компост менен толтуруп, ар бирине козу карынчаларды отургузду. Биринчи коробканы жарык жерге калтырды, экинчисин караңгы жерге койду. Шампиньон өстүрүү процессине бардык шарттар түзүлдү: керектүү температура жана нымдуулук кармалды. Бир нече убакыт өткөндөн кийин эки коробкада да тең болжолу менен бирдей сандагы козу карындар өсүп чыкканы билинди.

Коробка 1. Жарык жерде өстүрүлгөн шампиньондор

Коробка 1. Караңгы жерде өстүрүлгөн шампиньондор

Тапшырма 4 / 1

Кымбат өткөргөн эксперименттин максаты эмнеде?

Жообуңарды жазгыла.

Тапшырма 5 / 1

Козу карындар кантип көбөйүшөт?

Жооптун бир туура вариантын белгилегиле.

- (А) Спорасы менен
- (Б) Уругу менен
- (В) Тамырынын бөлүгү менен
- (Г) Сабагынын бир бөлүгү менен

2-бөлүм 5 тапшырмадан турат

ГЕОГРАФИЯЛЫК КАРТА

Тексттерди окугула. Суроолорго жооп бергиле.

Текст 1

Географиялык карта – белгилүү математикалык ыкмаларды (картографиялык проекцияларды) колдонуу жана шарттуу белгилердин жардамы менен масштабдын негизинде жер бетин тегиздикке кичирейтилип жана жалпыланып түшүрүлгөн сүрөттөлүшү.

Карталар көптөгөн сандагы маалыматтарга ээ, ошондуктан картаны географиянын «тили» деп аташат. Бирок карталарды географтар гана эмес, башка кесиптин ээлери да колдонушат. Картаны түзүү үчүн мазмунун, тегиздикке түшүрүүнүн ыкмаларын, көптөгөн маалыматтарды чогултуу зарыл.

Географиялык карта аймактын планына окшош, анткени аймак тегиздикте көрсөтүлөт жана атайын шарттуу белгилер колдонулат. Бирок алардын айырмачылыктары дагы бар.

Тапшырма 1 / 2

Глобус же географиялык карта боюнча Япония кайсы жарым шарда жайгашканын аныктаңыз.

Эки туура жоопту белгиле.

- (А) Түндүк
- (Б) Түштүк
- (В) Батыш
- (Г) Чыгыш

Текст 2

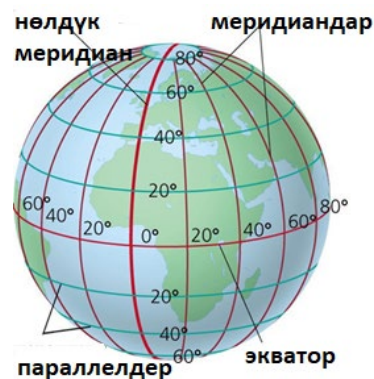
Параллелдер (грек сөзүнөн *parallelos* - «удаалаш сызык») экваторго удаалаш жүргүзүлгөн сызыктар.

Тапшырма 2 / 2

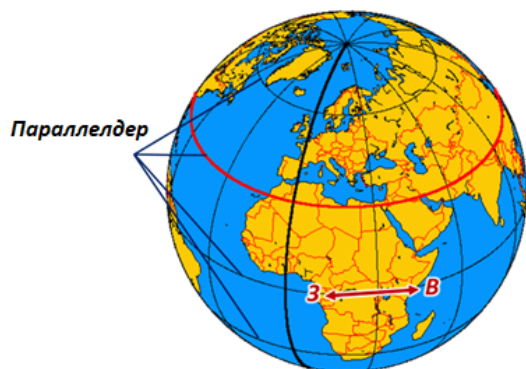
Кайсы параллель эң кыска? 20° , 50° же 70° ?

Жообуңарды жазгыла.

Текст 3

Жер бетиндеги каалаган чекит аркылуу параллель жүргүзүүгө болот. Бир параллельде жайгашкан бардык географиялык объекттер бирдей географиялык кеңдикке ээ. Эгерде учак батышка же чыгышка бир параллель боюнча учса, учуу башталган жерге токтойт.

Тапшырма 3 / 5

Карта жана глобустагы параллель сызыктары _____ багытына дал келет.

түндүк–батыш

түштүк–батыш

батыш–чыгыш

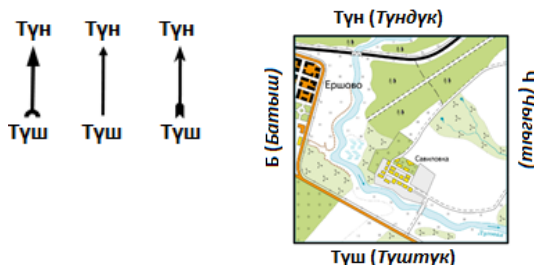
түндүк–түштүк

Сүйлөмдү толуктап жазгыла.

Текст 4

Аймактын планында горизонттун багыттарын түндүк-түштүк жebesинин жардамы менен аныктоого болот, ал эми ал жок болсо пландын рамкасын колдонуу менен аныкталат.

Горизонттун негизги жактарына болгон багыттарын билүү менен пландагы каалаган чекиттен горизонттун калган бардык тараптарын аныктоого болот. Кандайдыр бир географиялык объектке болгон так багытты азимут көрсөтөт. Плана ал транспорттидин жардамы менен аныкталат.

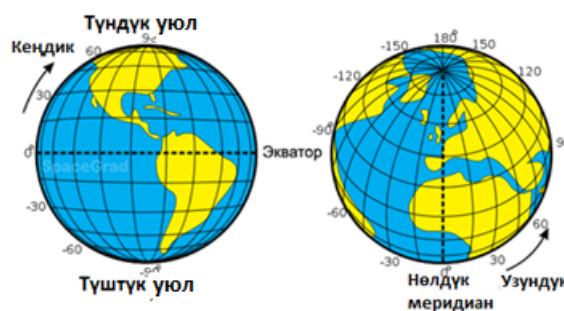
Тапшырма 4 / 5

Эгерде “түндүк-түштүк” жebesи жок болсо, аймактын пландын рамкасынын кайсы тарабы батыш болуп эсептелет?

- (А) Оң
- (Б) Сол
- (В) Төмөнкү
- (Г) Жогорку

Текст 4

Экватордун бардык чекиттери Жердин уюлдарына 90° та жайгашкан. Экватор эң узун параллель (узундугу 40 000 кмден ашык). Башка параллелдердин узундугу экватордон түштүккө жана түндүккө карай азаят. Уюлга канчалык жакын болсо, параллелдердин узундугу ошончолук кыска болот.

Тапшырма 5 / 5

Уюлдардан бирдей алыстыкта жайгашкан жана жер шарынын бетин Түндүк жана Түштүк жарым шарга бөлгөн шартуу сызык - бул _____

- (А) Жердин борбору
- (Б) Экватор
- (В) Орбита
- (Г) Параллель